

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

KOMUNIKAT PRASOWY nr 32/12

Luksemburg, 22 marca 2012 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-12/11

Denise McDonagh / Ryanair Ltd

Zdaniem rzecznika generalnego Yves'a Bota, przewoźnik lotniczy jest zobowiązany do zapewnienia opieki pasażerom, których lot został odwołany z powodu nadzwyczajnych okoliczności, takich jak zamknięcie przestrzeni powietrznej wskutek erupcji wulkanu Eyjafjallajökull

Prawo Unii nie przewiduje dorozumianego zwolnienia ani ograniczenia pod względem czasowym lub pieniężnym tego zobowiązania do zapewnienia opieki pasażerom (zakwaterowanie, posiłki, napoje)

W przypadku odwołania lotu przewoźnik lotniczy jest zobowiązany na podstawie prawa Unii¹ do udzielenia pomocy pasażerom oraz do wypłaty odszkodowania. W ramach obowiązku pomocy i w celu zaspokojenia bezpośrednich potrzeb pasażerów, przewoźnik lotniczy ma dostarczyć bezpłatnie, mając na uwadze czas oczekiwania, napoje, posiłki i – w razie potrzeby – zakwaterowanie w hotelu, transport z lotniska do miejsca zakwaterowania oraz udostępnić im środki komunikacji z osobami trzecimi. Przewoźnik lotniczy jest zobowiązany dopełnić tego obowiązku nawet w przypadku, gdy odwołanie lotu jest spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, czyli takich, których nie można było uniknąć pomimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków. Jeśli chodzi natomiast o zobowiązanie do wypłaty odszkodowania, przewoźnik może się od niego uchylić, jeżeli może dowieść, że odwołanie lotu jest spowodowane zaistnieniem takich okoliczności.

Wskutek erupcji wulkanu islandzkiego Eyjafjallajökull przestrzeń powietrzna większej części Europy Północnej – w tym między innymi przestrzeń powietrzna Irlandii i Wielkiej Brytanii – była zamknięta od 15 do dnia 23 kwietnia 2010 r. z powodu zagrożenia, jakie stwarzała chmura pyłów wulkanicznych. Następnie, aż do dnia 17 maja 2010 r. przestrzeń powietrzna wielu państw członkowskich, z których i do których linie lotnicze Ryanair wykonują loty, była zamknięta sporadycznie i z przerwami.

Denise McDonagh zaliczała się do pasażerów, których lot z Faro do Dublina, przewidziany na 17 kwietnia 2010 r., został odwołany z powodu erupcji wulkanu. Loty z Irlandii i Europy kontynentalnej zostały wznowione dopiero 22 kwietnia 2010 r. D. McDonagh mogła w końcu wrócić do Irlandii 24 kwietnia 2010 r. Uważa ona, że Ryanair nie udzielił jej koniecznej pomocy i że linie lotnicze są zobowiązane wypłacić jej odszkodowanie w wysokości około 1 130 EUR, kwoty stanowiącej równowartość poniesionych przez nią kosztów posiłków, napojów, zakwaterowania i transportu.

Dublin Metropolitan District Court (Irlandia), przed którym toczy się spór, zwrócił się w istocie do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniem, czy zamknięcie przestrzeni powietrznej wskutek erupcji wulkanu wchodzi w zakres pojęcia „nadzwyczajne okoliczności”, zobowiązując przewoźnika lotniczego do zapewnienia opieki pasażerom, albo czy mieści się ono w kategorii, która wykracza poza te nadzwyczajne okoliczności mogące zwolnić przewoźnika z ciężącego na nim zobowiązania do zapewnienia opieki pasażerom. Ponadto, w tych okolicznościach Trybunał został

¹ Rozporządzenie (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiające wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo [i] odwołania lub dużego opóźnienia lotów (Dz.U. L 46, s. 1).

poproszony o ustalenie, czy zobowiązanie do zapewnienia opieki powinno być ograniczone pod względem pieniężnym lub w czasie.

Rzecznik generalny Yves Bot przypomniał na wstępie, że pojęcie „nadzwyczajne okoliczności” nie jest zdefiniowane w prawie Unii. Wyjaśnił, że jego zakres należy ustalić z uwzględnieniem zwyczajowego znaczenia terminu w języku potocznym, kontekstu, w jakim jest on użyty, i celów uregulowania, którego jest częścią. W języku potocznym pojęcie to oznacza wszystkie okoliczności, nad którymi przewoźnik lotniczy nie ma żadnej kontroli. Chodzi bowiem o zdarzenie, które nie wpisuje się w ramy normalnego wykonywania działalności danego przewoźnika lotniczego i nie pozwala na skuteczne nad nim panowanie, ze względu na jego charakter lub źródło. Rzecznik generalny uważa, że wszystkie zdarzenia odpowiadające tym kryteriom powinny wchodzić w zakres tego samego pojęcia i że nie ma miejsca dla odrębnej kategorii zdarzeń „szczególnie nadzwyczajnych”, która powodowałaby całkowite zwolnienie przewoźnika lotniczego z jego zobowiązań.

Powyższą analizę potwierdzają zarówno cel przepisów prawnych Unii w danej dziedzinie – czyli wysoki poziom ochrony pasażerów – jak i kontekst, w jaki się one wpisują, charakteryzujący się szczególną wrażliwością pasażerów, którzy zostają zablokowani na lotnisku z powodu zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności.

Zdaniem rzecznika generalnego, jest to powód, dla którego prawodawca Unii uznał, że w odróżnieniu od zobowiązania do odszkodowania, które ciąży na przewoźniku lotniczym – które nie jest należne w przypadku, gdy udowodni on, że odwołanie lotu jest spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie można było uniknąć – zobowiązanie do zapewnienia opieki musi nadal istnieć, bez względu na to, jakie zdarzenie doprowadziło do odwołania lotu i niezależnie od ewentualnej odpowiedzialności przewoźnika lotniczego. W tym względzie stanął on na stanowisku, że zapewnienie opieki pasażerom linii lotniczych jest tym bardziej ważne i konieczne, gdy ich lot zostaje odwołany z powodu erupcji wulkanu, która spowodowała zamknięcie przestrzeni powietrznej wielu państw członkowskich i to na wiele dni, zmuszając tym samym niektórych pasażerów do pozostania na lotnisku, często daleko od domu, w oczekiwaniu na ponowne otwarcie owej przestrzeni powietrznej.

Wobec powyższego, **rzecznik generalny doszedł do wniosku, że okoliczności takie jak zamknięcie przestrzeni powietrznej wskutek erupcji wulkanu stanowią nadzwyczajne okoliczności w rozumieniu prawa Unii.**

Ponadto, przypomniawszy, że uregulowanie europejskie nie zawiera dorozumianego ograniczenia pod względem czasowym i pieniężnym zobowiązania do zapewnienia opieki pasażerom, rzecznik generalny wyjaśnił, że zapewnienie opieki okazuje się szczególnie ważne w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności, które utrzymują się w czasie. To właśnie w przypadku, gdy oczekiwanie spowodowane odwołaniem lotu jest szczególnie długie, trzeba upewnić się, że pasażer linii lotniczych, którego lot został odwołany, będzie miał dostęp do produktów i usług pierwszej potrzeby, i to przez cały okres oczekiwania. Ograniczenie zobowiązania do zapewnienia opieki pozbawiłoby uregulowanie europejskie części jego skuteczności (*effet utile*), ponieważ pasażerowie, których dotyczy odwołanie lotu, po kilku dniach zostaliby pozostawieni własnemu losowi.

Zdaniem rzecznika generalnego, powyższe stwierdzenie nie może podważyć ważności uregulowania europejskiego w świetle między innymi zasad proporcjonalności i niedyskryminacji. Zobowiązanie do zapewnienia opieki, które ciąży na przewoźnikach lotniczych, nie wydaje się nieproporcjonalne, zwłaszcza że mogą oni przenieść koszty wywołane tym zobowiązaniem na ceny biletów lotniczych. Zresztą praktyka ta została już wprowadzona w życie przez Ryanair, który w kwietniu 2011 r. ustanowił szczególną opłatę, aby pokryć koszty, które poniósł w związku z zapewnieniem opieki pasażerom, których lot został odwołany z powodu erupcji wulkanu islandzkiego.

Zdaniem rzecznika generalnego, zobowiązanie do zapewnienia opieki nie narusza także ogólnej zasady niedyskryminacji, ponieważ różne środki transportu nie są zamienne z uwagi na warunki korzystania z nich. Sytuacja przedsiębiorstw prowadzących działalność w sektorze każdego z tych rodzajów transportu nie jest w związku z tym porównywalna. Ponadto, w dziedzinie transportu lotniczego, pasażerowie poszkodowani wskutek odwołania lub dużego opóźnienia lotu znajdują się w sytuacji obiektywnie odmiennej niż pasażerowie innych środków transportu w przypadku zdarzenia tego samego rodzaju.

W konsekwencji rzecznik generalny zaproponował, by Trybunał odpowiedział w ten sposób, że europejskie przepisy prawne nie zawierają dorozumianego zwolnienia ani ograniczenia zobowiązania do zapewnienia opieki pasażerom, których lot został odwołany wskutek nadzwyczajnych okoliczności. To stwierdzenie nie może podważyć ważności tych przepisów.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Postępowanie prejudycjalne umożliwia sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ważność aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z przedłożenia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106